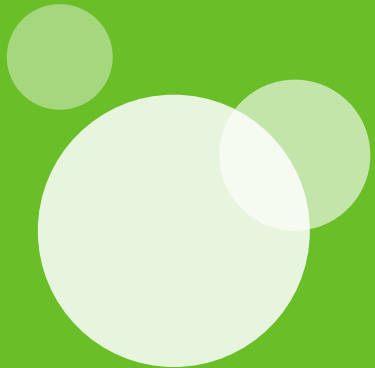

Turvataidot

Raisa Cacciatore ja Henriikka Kangaskoski

Mitä ovat pienten lasten turvataidot?

Pyritään:

- lasten turvalliseen kasvuun
- lasten omien turvataitojen vahvistumiseen
- aikuisten yhteistyön, tietämyksen sekä ohjaamistaitojen lisäämiseen
- kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisyyn

Tavoitteena:

- ✓ vahvistaa lapsen itsearvostusta, itsetuntemusta ja itseluottamusta
- ✓ vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja hyviä kaverisuhteita
- ✓ lisätä lapsen tietoisuutta omasta kehostaan ja itsemääräämisoikeudestaan
- ✓ auttaa lasta tunnistamaan uhkaavia tilanteita
- ✓ antaa lapselle valmiuksia ja rohkeutta toimia jämäkästi ja itseään suojellen
- ✓ ohjata lapsia kertomaan huolistaan luotettavalle aikuiselle.

(Lajunen, Andell, Ylenius-Lehtonen 2015: Tunne- ja turvataitoja lapsille. THL.)

Kaikki lapset ovat alttiina väkivallalle, häirinnälle ja kiusaamiselle kodeissaan, vertaisryhmissään, netissä, koulussa ja päivähoitossa, julkisilla paikoilla ja harrastuksissaan.

Siksi on tarpeellista, että kaikki lapset saavat turvataitokasvatusta tasavertaisesti ja ennaltaehkäisevästi.

(Lajunen, Andell, Ylenius-Lehtonen 2015: Tunne- ja turvataitoja lapsille. THL.)

Turvataidot ja lapsen keho –juliste

- Nimet ihmiskehon eri osille
- Uimapukusääntö
- Koskettamisen sääntö
- Kolmen kohdan sääntö

TURVATAIDOT JA LAPSEN KEHO
TIETO, TAITO JA ASENNE

NIMET IHMIKKEHON ERI OSILLE

MITÄ LAPSEN TULEE TIEDÄÄ
Kerro lapselle ihmiskehon kaikkia eri osia.
Opeta lapselle sanat, joilla kehon eri osia kutsutaan.
Tutustu lapsen kanssa ihmiskehon eri osiin: katsoo kuvia, piirtäkää ja leikkikää.

MITÄ LAPSEN TULEE OSATA
Lapsi tietää, että kaikista kehon osista saa puhua aikuisen ja muiden lasten kanssa.
Lapsi osaa puhua omasta kehostaan.
Lapsi osaa käyttää sopivia ja hyödyllisiä nimiä kehon osista.

MITEN LAPSI SUHTAUTUU KEHOONSA
Ihmiskehon kaikki osat ovat yltä hyviä.
On tärkeitä aivoja ja hoitaa omaa keho.
Kaikenlaiset kehot ovat yltä hyviä.
On hyvä, että on monenlaisia kehoja.

UIMAPUKUSÄÄNTÖ

MITÄ LAPSEN TULEE TIEDÄÄ
Kerro lapselle, että uimapuon alla olevat paikat, kuten altaat tai puut, ovat lapsen keho.
Kukaan ei saa koskea uimapuon alla olevia paikkoja, koska niitä ei saa koskea.
Tutustu lapsen kanssa uimapuon-sääntöön eri tavoin: katsoo kuvia, piirtäkää ja leikkikää.

MITÄ LAPSEN TULEE OSATA
Lapsi osaa kehoon yksilölliset alueet, joita ei tarvitse näyttää kenellekään, jos ei halua.
Lapsi tietää, että toinen on kehoon tai kehoon uimapuon alla olevia paikkoja vain, jos se on molempien mielestä sallittua ja mukava.
Lapsi tuntee uimapuon-sääntöä ja osaa sanoa ei, jos joku rikko sääntöä.

MITEN LAPSI SUHTAUTUU KEHOONSA
Kehon on erityisiä, yksilöllisiä ja arvokkaita paikkoja.
Niitä pitää ja saa suojata.
Niitä ei näytetä kaikille, vaikka ne ovat hyviä ja arvokkaita.

KOSKETTUKSEN SÄÄNTÖ

MITÄ LAPSEN TULEE TIEDÄÄ
Kerro lapselle, mitä on tavallista tavalla tai koskettaa.
Toista ihmistä saa koskettaa vain, jos se on toisen mielestä mukava ja sallittua.
Kosketus ei saa tulla pahalta kehoon, eikä siitä saa tulla paha mieli.
Jokainen tietää itsen parhaiten, millä kosketus tuntuu ja hauskoilla.
Hyvä kosketus ei ole salainen.
Hyvästä kosketuksesta tulee turvallinen ja hyvä olo.
Huono kosketus sattuu, pelottaa tai suuttuu.

MITÄ LAPSEN TULEE OSATA
Lapsi osaa kysyä luvun, ennen kuin koskettaa toista, ennen kuin sukkuttaa tai koskettaa yksilöllisiä paikkoja.
Lapsi osaa tunnistaa, että on erilaisia kosketuksia, jotka tuntuu eri tavoin.
Lapsi osaa tunnistaa oman tuntemuksen.
Lapsi osaa sanoa ei, jos ei halua kosketusta.
Lapsi osaa sanoa ei, jos toinen lapsi sanoo ei kosketuksella.

MITEN LAPSI SUHTAUTUU KEHOONSA
Lapsella on valta paistaa siitä, kuka koskettaa hänen kehoaan.
Toisen ihmisen kehoon pitää aina kunnioittaa.
Käikkä on oikeus määrätä, kuka koskettaa.
Ja sillä pitää aina kunnioittaa.
Kukaan ei saa puhua muulla tavalla kenenkään kehoon, sillä se voi suuttua ja tulla toista pahalla.

KOLMEN KOHDAN SÄÄNTÖ

MITÄ LAPSEN TULEE TIEDÄÄ
Opeta lapselle kolmen kohdan sääntö.
Jos jokin tilanne tai kosketus tuntuu pahalta:
1. Sano EI.
2. Lähde pois.
3. Kerro tutulle ja turvalliseen aikuiselle.

MITÄ LAPSEN TULEE OSATA
Lapsi osaa toimia oikealla tavalla, jos tilanne on pelottava tai tuntuu pahalta.
Lapsi osaa tunnistaa pahalta tuntuvan kosketuksen ja läheisyyden ja kieltäytyä siitä, jos se tuntuu pahalta.
Lapsi osaa hakea apua.

MITEN LAPSI SUHTAUTUU KEHOONSA
Lapsi saa puokistaa itseään.
Aikuiset auttavat lasta määrittämään kolmen kohdan sääntöä.
Lapsi voi ja saa haluta aikuiselta apua.
Turvallisilla aikuisilla kernaasti kerton, jos kosketus on tuntuu pahalta.

Väestöliitto
Emma & Elias
www.väestoliitto.fi

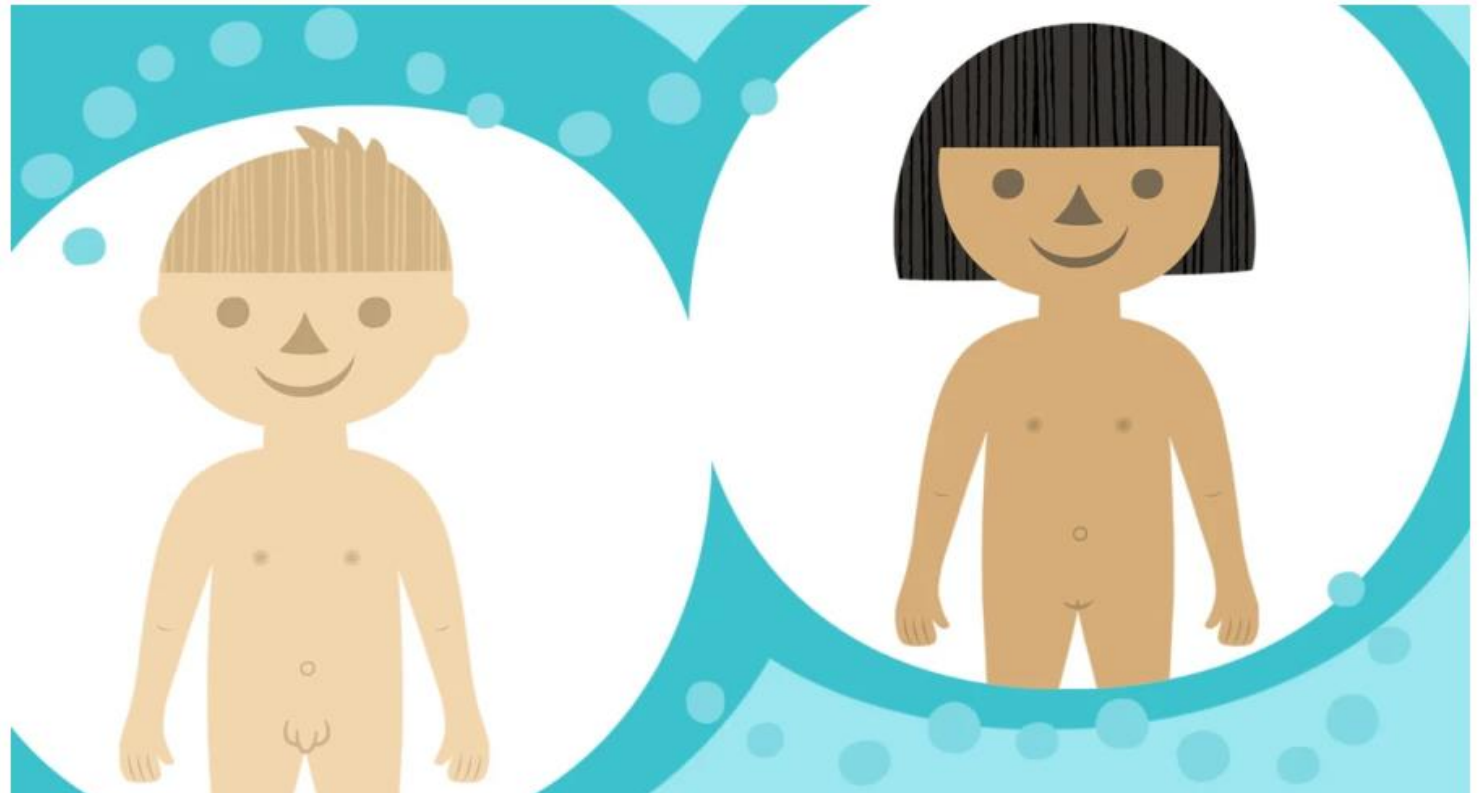
Turvataidoista videot lapsille

Pikku Kakkosessa annetaan kaikille kehon osille nimi ja opetellaan uimapukusääntö

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/06/05/pikku-kakkosessa-annetaan-kaikille-kehon-osille-nimi-ja-opetellaan>

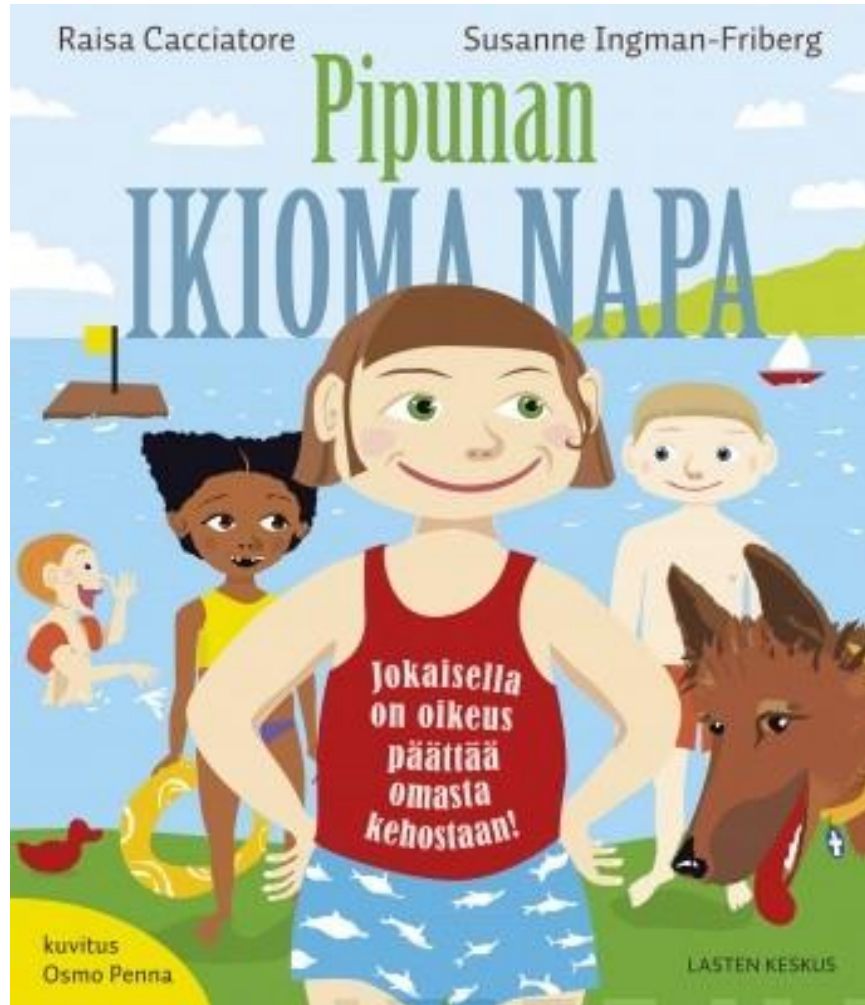
© LUKUAIKA 4 MINUUTTIA

JAA: 12229

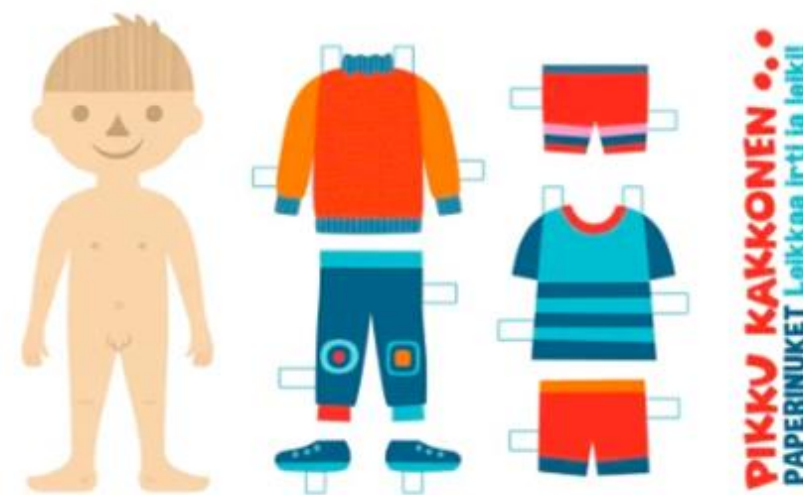

Kuva: Yle / Pikku Kakkonen

Pipunan ikioma napa

- Opetta turvataitoja lapselle hauskan ja jännittävän tarinan muodossa.
- Värityskuvia turvataito lauseilla.
- Tieto-osio vanhemmille ja ammattialisille

Leikkeihin:

Pikkukakkosen paperinuket

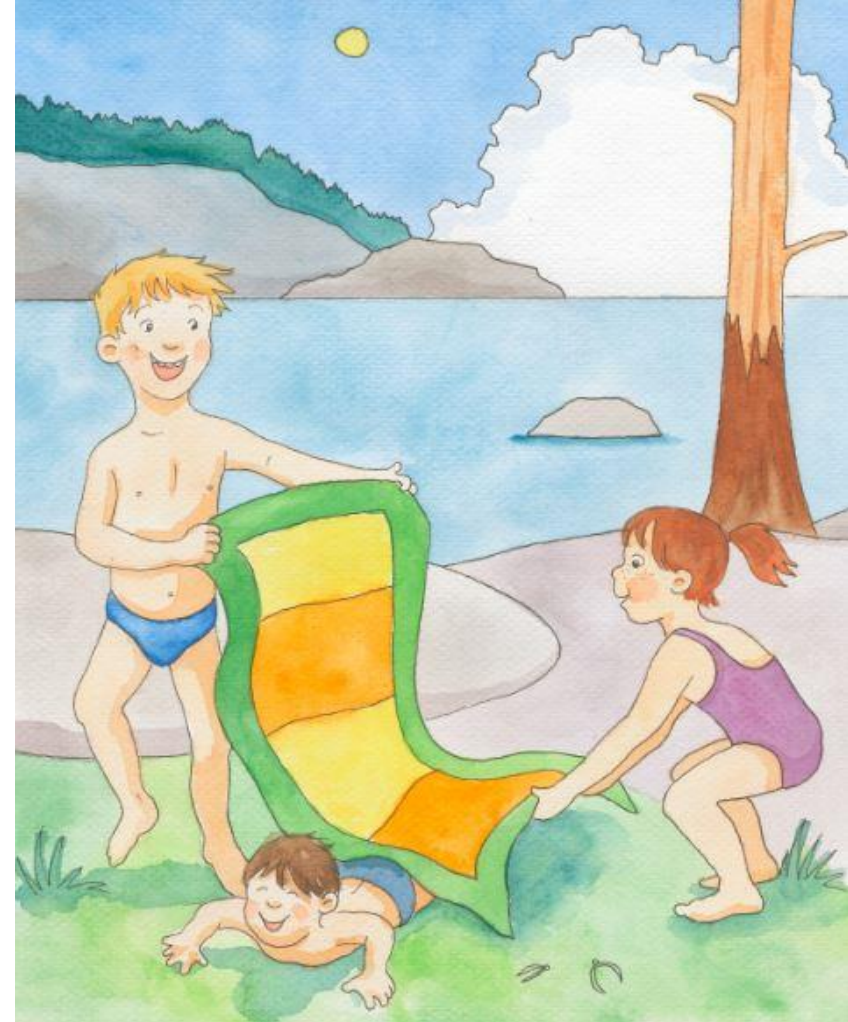
<https://bit.ly/47r4N3Y>

Pipunan värityskuvat turvataitolauseilla

<https://bit.ly/32uHur8>

Miksi pienelle lapselle tulee opettaa turvataitoja?

- Aikuiset eivät aina voi suojella lasta.
- Lapset voivat puolustaa omia rajojaan sekä pitää huolta itsestään (Esim. leikeissä kaverin kanssa).
- He oppivat kunnioittamaan omaa ja toisten ihmisarvoa ja kehoa.

Miksi turvataitoja jatkuu...

- Turvataitojen avulla lapset saavat valmiuksia suojella itseään väkivallan, häirinnän ja kiusaamisen tilanteissa. Ja ehkä myös välttää niitä.
- Turvataitokasvatus saattaa myös rohkaista lapsia kertomaan huolistaan ja peloistaan aikuisille, joihin he luottavat.
- Lapset oppivat luottamaan itseensä toimijoina, kun saavat mallin ja harjoitusta siitä, miten toimitaan ikävissä tilanteissa.

Opeta taito!

- Lapsi hallitsee **kolmen kohdan säännön**.
- Lapsi osaa **toimia** oikealla tavalla, jos tilanne on pelottava tai tuntuu pahalta.
- Lapsi **tunnistaa** pahalta tuntuvan kosketuksen ja osaa kieltäytyä siitä.
- Lapsi saa ja osaa **puolustaa** itseään.
- Turvallisille **aikuisille kannattaa aina kertoa**, vaikka toinen sanoo että se on salaisuus.

Jos läheisyys tai kosketus tuntuu pahalta

1. Sano EI!

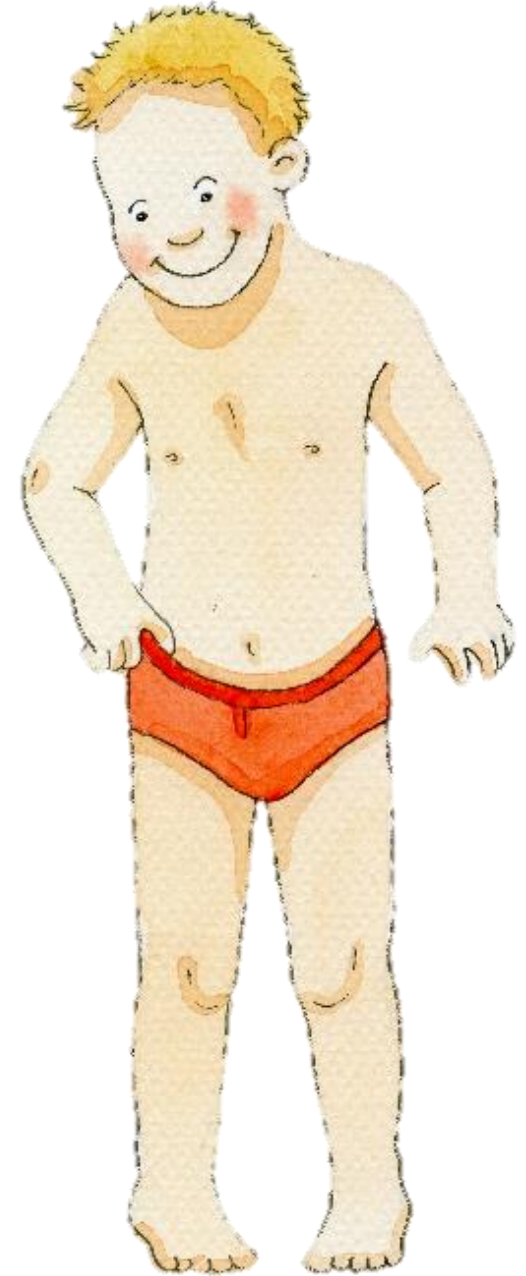
2. Lähde pois!

**3. Kerro aikuiselle, johon
luotat!**

(Kolmen kohdan sääntö)

Uimapukusääntö

- Erityisesti uimapuvun alle jäävät alueet ovat jokaisen omia yksityisalueita ja niistä lapsi itse määrää
- Lapsi erottaa kehon yksityiset alueet, joita ei tarvitse näyttää kenellekään, jos ei halua

Kosketuksen säännöt

- Kosketus on vapaaehtoista, sen pitää kaikkien mielestä olla mukava juttu
- Kehon tutkimusleikkeihin on säännöt
- Hyvästä kosketuksesta tulee turvallinen ja hyvä olo
- Huono kosketus sattuu, pelottaa tai suututtaa
- Kosketus ei saa olla salaisuus

Lasta ei kannata säikäyttää

- Lapsi tarvitsee tiedon, että on olemassa ikäviä juttuja ja ohjeet mitä silloin pitää tehdä.
- On keinoja suojata itseä ja vältellä vaaroja.
- Kun aikuinen harjoittelee lapsen kanssa miten toimia ikävissä tilanteissa, lapsi saa työkalun ja taidon.

Ei ole koskaan lapsen syy, jos jotain on tapahtunut

- Lapsen pitää tietää, että hän saa aina pyytää apua itselleen ja ystävilleen.
- Luotettava aikuinen osaa auttaa lasta.
- Vaikka lapselle opetetaan taitoja, ei hän välttämättä osaa toimia tilanteessa. Mutta saattaa kertoa siitä.
- Älä syyllistä lasta!

Miten puhun ”vaarallisista aikuisista”?

- Aihe kauhistuttaa aikuista
- Aikuiset haluaisivat suojella lapsia pelolta
- Varoitellaan kuitenkin liikenteestä, myrkyllisistä sienistä ja marjoista tai arvaamattomista eläimistä.
- Turvataidot lähtökohtana
- ”On olemassa aikuisia, jotka eivät halua noudattaa yhteisiä sääntöjä.”
- Opeta lapselle, että kurjalta tuntuvassa tilanteessa hänellä on oikeus huutaa, puolustautua ja paeta. Aina ei tarvitse olla kiltti!

Asenne

- Kerro, että lapsi voi luottaa omaan tunteeseensa siitä, mikä tuntuu hyvältä ja mikä pahalta.
- Kannusta lasta puhumaan avoimesti.

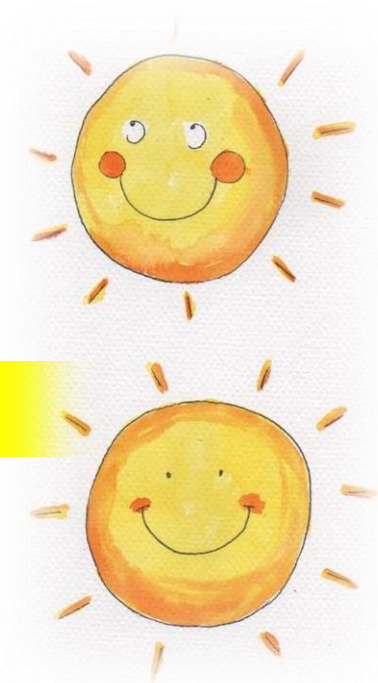
Lapsen oikeudet

Lapsen oikeuksien sopimuksen (YK 1989) tärkeimmät artiklat turvataitokasvatukseen ovat:

- 6: Opeta minulle uusia asioita,
- 20: Pidä minusta huolta,
- 34: Päätän omasta kehostani.
- Opeta lapselle: Saat suojata itseäsi, koska olet arvokas joka paikasta.
- Lapsi tarvitsee vahvistusta oikeuksilleen, sillä ei hän niitä voi muuten tietää.
- Tärkeää, että lapset saavat turvallisilta, läheisiltä aikuisilta arjen tietoa, taitoja ja asennekasvatusta myös seksuaalisuudestaan kehitysvaiheensa mukaan.

Mitä sanotaan vasussa?

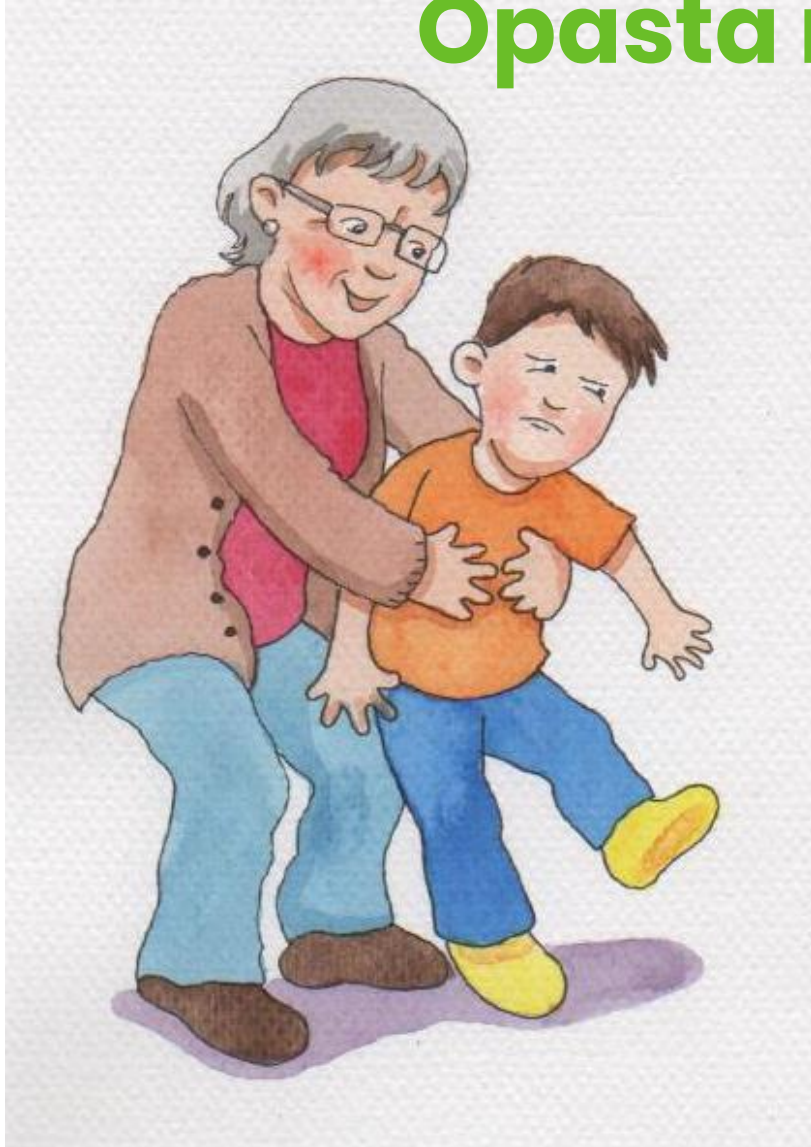
- Tavoitteena on tukea lasten **turvallisuuden tunnetta**, antaa heille valmiuksia pyytää ja hakea apua sekä toimia turvallisesti erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Turvallisuuden edistämiseen kuuluu myös turvallisuuskasvatus.
- Lasten kanssa opetellaan turvallisuuteen liittyviä asioita päivittäisissä tilanteissa.
- Turvallisuuden edistämisen tulee olla **suunnitelmallista** ja säännöllisesti arvioitua.

Mitä sanotaan opsissa?

- **Perehdytään** turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin.
- **Harjoitellaan** arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

Opasta myös läheisiäsi

- Kerro sukulaisillesi, kollegoillesi ja muille läheisillesi, että lapsi saa valita milloin ja kenen sylissä hän haluaa istua tai kenelle antaa suukon.
- Lasta ei saa pakottaa läheisyyteen, esim. lahjaa saadessaan.